

Wessely Gábor

Demokratikus fordulat

Napló a kelet-európai változásokról – alulnézetből

Egyszínű füzetek

6.

sárga

2002.

Borító: MÁS GR '99 Bt. (MÁS Grafikai és Reklámstúdió)
Fotó: Schöck Gyula
Nyomdai előkészítés: Nyéki István
Levilágítás: Schöck Bt.
Sokszorosítás: Séd Nyomda Kft.

Baky Péter grafikaival

© Wessely Gábor, 2002

Támogatók:
Koltai Tamás
Kocsis Imre Antal
Nyakas László
Szedmák István
Szente Károly

ISBN 963 430 013 8

*Az író a társadalom lelkiismerete.
Nagy a baj, ha hallgat.*

Elöljáróban

Elnézést kérek mindazoktól, akiről írtam és akiről nem. Én már mindenkinek megbocsátottam.

Ezt a munkát kordokumentumnak szánom. Csinosígtattam, de nem szépítgettem utólag, mert ahhoz nincs jogom. Így éreztem akkor magam – köztetek. Ne haragudjatok rám, ha még éltek. Kis idő múlva már mindannyian múltba süllyedt figurák leszünk.

Néhány nevet és helyszínt kénytelen-kelletlen megváltoztattam vagy diszkréten elhallgattam. (Nem magam miatt.) Ha valaki az álarcos hősök között így is felismerné önmagát vagy (fele)barátját, tudja be a szerző ügyefogyottságának.

Ha a vagdalkozás vágya vezérelne, már akkor megjelentethettem volna ezt a naplót, amikor pontot tettem a végére. Az irodalomnak nem a bántás a célja, hanem a jobbítás és a megörökítés.

Az első szekszárdi kiadáshoz kíváncsoznak ezek a mentegetődző előszószilánkok. A tíz évvel ezelőtti történet szereplői köztünk járnak, és bizony sértődékenyek. Holott ez egy szórakoztató mű! És nem is róluk szól, hanem a fergeteges kelet-európai változásokról, melyek következtében a kisember megrázta magát – és kisember maradt.

*Wessely Gábor
krónikus krónikás*

*Az adott helyen, az adott időben,
ennyi volt kihozható belőlem.*

Ráhangelő

Körülbelül két éve – 2000-ben – jelentek meg szemelvények ebből a naplóból, a Szekszárdi Vasárnap című lapban. Az előző oldalon olvasható bevezető sorok akkor íródtak. De nem volt még teljesen „gatyába rázva” a kézirat, csak a ’89-es év, úgy, ahogy.

A könyv kiadásával sokáig vártam; az idő rövidege miatt nyúlt hosszúra az idő. Kapkodva, napi egyéb elfoglaltságok mellett félórákat rászánva, semmire se jutottam volna. Szükségem volt egy olyan alkotói periódusra, amikor nemcsak „nekiugorhatok” a többszáz oldalnyi jegyzet fésülgetésének, de a folyamat végig vitelére, befejezésére is van esély. Egy ekkora anyagot egyszerre, átfogóan kezelni-mozgatni, nem meghamisítva, de szelektálva, átrostálva a feljegyzéseket, kiiktatni az ismétlődő, az unalmas részeket, picit élénkíteni a maradékot, ám nem mesterkedni azon, hogy „korszakalkotó” művé pumpáljuk, meghagyni laza, naplójellegét –, nem egyszerű ügy. Most – 2002 nyarán – adatott erre néhány hetem.

Talán sikerült valamit tennem azért, hogy a 20. század végi magyarországi fordulatról, árnyaltabb képet nyerjen a felnövekvő nemzedék. Hogy a sasok által magasztalt, újdonsült, fortyogó kráterre, békaperspektívából is rápillanthasson bárki, akit érdekel a „morfológia”, és szórakoztat a brekegés(em).

*Wessely Gábor
hírmondó*

Demokratikus fordulat

Napló a kelet-európai változásokról – alulnézetből

1989. január 4. szerda

Nem vagyunk olyan nagyszerű figurák, mint amilyeneknek a saját tükrünkben látjuk magunkat. Én is azt hittem: sokra viszem. És tessék! A kopár Alföldről a kies Dunántúlra nősültem, s már két éve itt dekkolok Tolnán, a nagy lehetetlenségek kisvárosában. Szeretet az persze van, csak haladás nincs. Egy százéves vert falú házban lakunk. A teteje fekete bádog. Tűri az időt. Együtt lélegzik a természettel. Ó de jó! A szigetelése sajna nem az igazi. Mondják, hogy akkoriban napraforgómag-héjat szórtak az alapokra, e célból. A ház elején üzlethelyiség van. Kirakatán a redőny évtizedek óta zárva. Tavasszal, ha elköltözzünk, egy boltos ember veszi meg a kéglit. Ő majd újra kinyit.

Bemutatom a főbb szereplőket, a fokozatosság elve szerint (nehogy olyan legyen ez a napló, mint valami nagy-orosz regény, ahol az első 20 oldalon felvonul 1500 kisebb-nagyobb hős, Moszkvától Vlagyivosztokig, Nagy Pétertől-Gorbacsovig).

A legfőbb szereplő a lányom, aki most is benn üvölt a szobában, mert mézes cumi nélkül nem hajlandó elaludni. Féltjük a fogait, de még jobban féltjük az idegeit, az idegeinket. Így hát előbb-utóbb megkapja a mézet. És megkapja másodszor, harmadszor, ötödször is. És akkor végre elszunnyad, és végre csend van. Egy darabig. Míg fel nem ébred. De minden éjszaka riadóztat egyszer-kétszer-ötször, és ez ugyanannyi mézes cumit jelent. Lassan másfél éve játszuk a „leszoktatjuk a mézről”-című komédiát, csak könyvekből és elbeszélésekből ismerve az anyja ölében elszenderedő kisdédet. A mi Vikinket álomba kell tuszkolni.

A tuszkoló: hitvesem, Ábrahám Erzsébet, akit én, az egyszerűség kedvéért Ábrahám Erzsébetnek szoktam hívni; nagynéha Csörének. Ő

engem bizalmasan Wessely Gábornak nevez ilyenkor. Úgy élünk, mint a galambok: tápláljuk a fiókánkat.

1989. január 5. csütörtök

Ha udvariasságból meghallgatok másokat, az még nem azt jelenti, hogy én kevésbé szellemes vagyok, vagy velem nem történtek meg hasonló, sőt különb sztorik fennállásom 31 éve alatt. Ha udvariasságból meghallgatok másokat, az csak egy gesztus. De sajnos ezek a mások – akiket meghallgatok – nem veszik észre magukat; ők nem hallgatnak meg engem. Viszik a szót, udvariatlanul, közészerűen, laposan, ismételtetik önmagukat, és roppant jól szórakoznak.

Munkahelyi ájer. A szekszárdi földhivatalnál nincs mód a kibontakozásra. A meló nem lényeges, az emberi értékek még annyira sem azok. A lényeg a szórakozás. A térképtárban napi 2-3 üveg vermut folyik el. A főnök egy bárzongoristából lett jogász, mázsán felüli versenyző. Roppant rendes fickó, de állandóan szomjas. A csopvez, aki egy krisztusi korban lévő technikus, és a cimborája, a műszaki csoport másik technikusa szintén „zenész”. Ők alkotják a szeszko triót. A harmadik pohár után elkezdik új alapokra helyezni a geodéziát és az ingatlannyilvántartást. Gyakran besegít nekik a sofőr is, aki szintén fontosabb, befolyásosabb ember nálam, az egyetlen szakmérnöknel. Semmi bajuk velem, semmi bajom velük, csak elkülönülünk. (Külön állunk.) Pedig én csapatjátékos szeretnék lenni...

Egy szinttel feljebb, a megyei hivatalnál másféle kalandokról mesélhetnének a térképtári falak. Csak 18 éven felülieknek! Azt rebesgetik, hogy a nagyfőnök, korát meghazudtolóan virgonc. Mulatni tud, annyi szent. Másfél éve kerültem ide – csöppet sem szűzies legénykor után –, és pillanatok alatt beláttam, hogy „van még mit tanulnom”. Az első fehérasztalos rendezvényen, a faddi téesz vendégházában, így feddett az egyik kollegina: – Gábor, te nem tudsz csárdásozni? Tanulj meg, mert itt annyi buli van, mint a fene!

Szégyelltem magam. Mintha azt mondta volna: – Te nem foglalkozol számítástechnikával? Hát ne haragudj, de ehhez a munkához legalább a Basic nyelvet illene ismerned!

1989. január 6. péntek

Vízkereszt. Laposak a poénok, kedvetlenek az emberek. Jönnek az áremelések, megdermed az élet. Lekopasztottam a fenyőfát, aztán felaprítottam. Majd eltüzeljük. 150 nap a tél, most vagyunk félúton. Olyan reménytelennek látszik minden! A lakásváltoztatás, a munkahelyváltoztatás, az életmódváltoztatás. Nincs lehetőség a testi-lelki kondicionálásra, csak a robot, a sártaposás, a pénzkeresés, a felszínen maradásért való küzdelem tölti ki a hétköznapiakat.

Voltunk az OTP-nél. Még nem tudják, milyen „kedvezményeket” élvezhetnek majd a lakást vásárló fiatalok. Bővebben: huszadika után. 18%-os kamatozású kölcsönt emlegettek.

Vass Tibitől kaptam ezt a naplót. Ő ott nyomdászokodott, ahol én főiskoláskodtam – Fehérváron, a Geóban – aztán a hazát is együtt védtük, az MN túlképzett közlegényeiként. (Párhuzamos életrajzok.) Tibi sokszorosította első „illegális” versesfüzeteimet, húsz-húsz példányban, az esküvői meghívóm is őáltala készítettett, szintúgy ez a vaskos, teleírásra váró, nem épp ócska naplóska. Kösz. Hű de rühellem a hálálkodást! De mi a francot tehetek? Fizetni akarok, és sosem fogad el pénzt. (Követhetnék példáját a boltosok!)

A „zugnyomdászatért” később mindkettőnket körbeszimatolt a hatóság. Országos ügyet kreáltak belőle, engem otthon, Szolnokon hallgattak ki, Tibit Fehérváron, és szörnyen gyanúsak találták kedves pesti cimboránkat, Batha Zsoltot is (összekötő!), akivel egyszer, néhány kori árpalé vizeletté változtatása során, újságot akartunk alapítani a Hági sörözőben. Államellenes tevékenységgel vádoltak bennünket, vallattak, hogy kik a bűntársaink, és felajánlották, hogy együttműködés (spionság) fejében eltekintenek a felelőségre vonásunktól. Szédületes hévvel láttak az ügy felgöngyölítésének. Kár, hogy nem volt mit felgöngyölíteni.

Vass Tibi ma egy Gábor nevű gyermek apja. Maszek filmnyomó, és van egy sárga Trabantja, mellyel trabantozni szokott.

1989. január 7. szombat

Üzenem a gödörből: voltam már följebb, leszek még följebb. Üzenem a gödörből: még nem ástam el magam. Üzenem a gödörből: ó, mi fájó, ugyanitt végzem; de ó, mi szívderítő, ti is! Erőltetett menetben vonszolják egymást a napok. Szegény Radnóti jut eszembe – na, messze nem olyan tragikus a helyzet, csak hasonlít az alapszituáció – Radnóti, aki szintén nem ért rá nyalogatni a sebeit. Pedig a gondolatait mindenkivel közölni vágyó ember olyan szívesen és olyan gyakran szeret(ne) önmagával társalogni! Nyugodtan leülni, és elmélázni. Na, ez az, amire mostanság nincs idő. Prózai az ok: pénzt kell keresni.

A gödörnek van egy igen jó tulajdonsága, jellegzetessége, bármerre indulsz el, felfelé haladsz. Ha elindulsz. Csakhogy az elinduláshoz neki kell rugaszkodni. Mégpedig biztonságosan, célratörően, úgy, hogy elegendő legyen az energia a kijutáshoz. Különben visszacsúszol. De hol van ma biztonságos starthely? Hol vannak jól bevált, kiépített kapaszkodók? Úgy tűnik, hogy apáink többre becsülték a zászlókat, mint a szerszámokat.

Volt egy nagybátyám. Jó nyilas volt, jó párttag lett. Mikor védeni kellett a gyárat, otthon hagyta az 5 éves kisfiát, és ment. A gyerek meghalt a bombázásban, a gyár megmaradt. Mikor utoljára meglátogattuk az öreget, 83 éves volt, és a kazincbarcikai kórházban haldoklott. Lábuujjain centis köröm nőtt. Közvetlen hozzátartozója nem maradt, aki gondoskodott volna róla, a nővérek munkaköri leírásában pedig nem szerepelt a körömvágás. A gyár se vágta le neki.

1989. január 8. vasárnap

*Eunuch születésnapi dala:
negyven évet megéltem
ebből húszat herélten*

Fölhalmozódnak a bajok. S ha rossz az idő, ha kihegyeződnek, élesre állítódnak a szervezet érzékelő idegvégződésesei újra élsz minden nyavalyát. Az összeforrott csontok se gyógyulnak meg teljesen, a lázas tüdő se, a kivett vakbél helye se. Mind egy-egy hibapont, egy-egy támadható, könnyen sebezhető, vírusok, bacik által szívesen látogatott csócsahely, elromlott, elrontott, selejtes alkatrész. Hátráltat a test, gátolnak a testi hibák, ha sok van belőlük, meg is bénítanak. Csak velük tudsz foglalkozni, csak rájuk tudsz gondolni; vége a szellem szabadságának, ha kínlódik a test. (Alias: ép testben ép lélek.)

Idilli családi hangulat: vasárnap délután. Kislányunk a rekamién alszik, mellette feleségem mustrálgatja Tolnai világlapjának hasonmás kiadását (karácsonyra kaptam tőle), a konyhában anyám szintén fekszik, és olvasgat. Bent 20-22 °C van, kint 12 °C . Kellemes az idő. Négy tyúkunk totyog a ház mögött, az ünnepek óta kakas nélkül. Van itt egy félszemű macska is, már rég a környéken bóklászott, aztán hozzánk pártolt.

Az öregek, akiktől a házat vettük, szociális otthonba költöztek, Decsre. Sok bútort, edényt és két kövér cicust hagytak ránk, de azok átszoktak Spiláknéhoz, a szembeszomszédhoz, mert ott bemehetnek a lakásba, és langyos tejcskét kapnak. Kutyánk is volt: Zakariás (házasságkötésünk napjáról, szeptember 6-ról nyerte a nevét). Bogyiszlóról kaptuk, Mözsreadtuk tovább. Világlátott eb lett. B. nejem nem csípte, hogy ráugrál. Kutyá dolog.

Formáljuk a környezetünket és a környezetünk formál minket. Menet közben fedezzük fel saját fogyatékosságainkat és egymás szeszélyeit. Már nem annyira kíváncsian fürkésszük a párkapcsolat labirintusát.

1989. január 9. hétfő

Letettem arról, hogy egységes egészet alkossak. Úgy a naplóban, mint az életemben. Egységes egészzé úgyis csak „végül” válnak a dolgok. Mikor elkészültek. Felvillantok a múltamból képeket, amelyek említésre méltók, s nem görcsölök azon, hogy folyamatos, vagy megmagyarázott cselekménnyé kreáljam a különböző filmkockákat.

Egyiptom. A Szahara közepén épült egy kis pihenő-komplexum. Pálmafák nélküli oázis: szálló, étterem, mosdó stb. Egy csúnya szakállas, turbános vécés bácsi nem akar kiengedni a budiból, amíg nem fizetek. Villogtatja az ezüst fogait, és nyújtogatja a markát. Kezébe nyomok egy „Zalakaros” feliratú golyóstollat, félreáll az ajtóból és roppant hálás képet vág. Hol járhat most az a toll?

Kunszentmárton. Ülünk, a sparhelt körül, egy több cigánycsalád lakta ház konyhájában. Rokonok élnek itt, egymás hegyén-hátán. Nem csoda, ha könnyen asszony lesz a lányból, a fészekmelegben... A munkakedv nem tombol. GYES-en lévő nők, és táppénzen lévő erős, egészséges, fiatal férfiak mulatják a téli napokat. A gyerekek olyanok-amilyenek, a terhesség alatti alkoholfogyasztás és a törődés, a nevelés hiánya miatt: ápolatlanok, tiszteletlenek, folyton éhesek, hallás- és mozgássérültek. Rugózunk a díványon, és röhögünk az orvosokon, akik megadták a táppénzt, Sütőnek. (Sütő a segédmunkásom a geodéziánál.) Az egyik asszony kávéfőz valami mocskos edényben. Nem szoktam kávézni, de most elfogadom, nehogy azt higgyék, hogy finnyás vagyok. – Mikor jössz melózni? – kérdezem Sütőt. Hozzám őszinte, mert közénk ereszkedtem. De képzelem, hogy körberöhögtek volna, ha úgy állítok oda, hogy én vagyok a mérnök úr, hol a figuránsom, azonnal kerítsék elő, mert tudom, hogy csak szimulál!

1989. január 10. kedd

Ez pont olyan, mint a Lékai János szocialista koedukált középiskolai kollégium volt, Békéscsabán. Remek előtanulmány, remek felkészülés, a rosszra. Aki azt kiállta – például én – annak már nem hozhattak korábban nem tapasztalt csalódásokat, kiábrándulásokat, gyötrelmeket sem a katonaság, sem a pályakezdés embertelen, ostoba, sötét hónapjai, évei. Aki abban a koleszban edződött, az később bármilyen mélyre zuhant az értelmetlen közegbe, azt mondhatta: voltam már lejjebb is, ez csak egy kis ujjgyakorlat. És mi az, ami pont olyan, mint a Vásárhelyi

Pál Útépitő és Földmérő Szakközépiskola (alias Vízmű) kollégiuma volt a 70-es évek elején? Nem mi, hanem ki? Viki.

Viki a lányunk, lassan másfél éve treníroz bennünket. Éjjel-nappal riadókézsültség: néha eszik, néha pisil, kakál, szaladgál, de szinte sohasem alszik. Erzsi nem akar több gyereket. Én azt mondom, Viki után csak kikapcsolódás, sétagalopp lehet egy kistestvér. (Feltéve, hogy nem lesz beteg: testi fogyatékos vagy gyógyos.) Mert Viki az egészséges gyerek rosszását a végletekig kimeríti. Míg kisebb volt, napi 8 órát aludt, 8 órát evett, 8 órát bögött. Mára alaposan megváltozott az arány, a bömbölés javára. Csak mézes cumival lehet elhallgattatni. Leszoktatni nem bírjuk; szenvedélybeteg. Olyan hisztiket levág azért az átkozott cucliért, hogy a fizikai rosszullét kerülgeti. Kapkodja a levegőt, visít, hörög – és megkapja, amit akar. Elalváskor is megkapja, éjfélkor is megkapja és hajnali háromkor is megkapja. Nap mint nap. Kiképzésben tehát nincs hiány.

Szekeres Béla bácsi, a volt kollégiumigazgatóm ('56-os múlttal és fegyvertartási engedéllyel) elüvöltötte magát a földszinten, és a harmadikon is berezonáltak az ablakok. Őrnagy elvtárs, és zászlós elvtárs aztán már nem tudott engem megszeppenteni a seregben. Viki testvérkéje – ha lesz – bosszant-e majd?

1989. január 11. szerda

Ismét áremelések. Hogy lehet egy kormány programja a 20. század végén, Európa közepén az, hogy „ígérjük, a tavalyinál kisebb lesz az életszínvonalasítás és az infláció”?! Hát, ha egy maszek zöldségest ültetnek oda, az különb mérleget produkál ebben a földrajzi és történelmi környezetben és időben!

Hinni kéne valamiben, úgy igazán, nem elvtelenül lézengeni, és ide-oda csapódni, ahogy a divat, a karriervágy vagy a félelem diktálja. Hinni kéne, de minden forgalomban lévő ideológia, vallás, tézis olyan sebezhető, olyan hibás, olyan hihetetlen! Ha már nyakig ülünk a szarban, legalább annak örüljünk, hogy nem hullámszik! – mondá az Úr.

Optimizmus kéne, minden élethelyzetben. Hogy ne zavarjanak félresikerült gondolataink, ne essünk pánikba betegségeinktől, és ne üljön rajtunk nyomasztó teherként a múlandóság tudata. Hinni kéne, hogy jó így, jó itt.

Bírom, ahogy keressük magunk között a szuper embereket. Olimpiákat, szellemi vetélkedőket rendezünk, és isteni lényként ünnepeljük azokat, akik az átlagnál néhány kilóval többet felemelnek, néhány másodperccel gyorsabban futnak, vagy néhány adattal többet tudnak emlékezetükben tartani. Olyat mutassatok nekem, aki nőni képes saját elhatározásból, vagy ismeri és elmondja a „lényeket”. (Elég már a ködös próféciaíkból!) Sokan keresték már, amit én keresek. Aztán vagy azt hazudták, hogy megvan, s hirdetni kezdték saját, gyanús igazukat – és ha jól hangzott, követőkre is találtak –, vagy azt hazudták, hogy emberi ésszel felfoghatatlan, megtalálhatatlan, ne is keressük. (Ha már ők nem találták meg.) Előbbire jó példa a marxizmus, utóbbira a katolicizmus. A marxizmus azt mondja: véletlenül kialakult az anyag, aztán véletlenül a tengerek fenekén szerves anyaggá módosult, majd újabb véletlen, és létrejött a gondolkodó, tudatos anyag. Aztán evolúció, aztán dialektika, aztán logika. A katolikus vallás azt mondja: ne keresd a logikát, hinni kell. Ádámig és Éváig el kell hinni a sztorit, utána már emberi ésszel is felfogható, követhető a történet – a történelem.

1989. január 12. csütörtök

Nem ehetek. Ma volt az utolsó randevúm a fogorvossal. Az egész úgy kezdődött, hogy dr. Tóth Csaba bélgyógyász kitűzette velem a telkét. Jó, mondom, 2000 Ft. Aztán kiderült, hogy a felesége, Viki fogorvos. Végül úgy alakult a ceh, hogy húzás, tömés, pótlás és még én fizettem nekik 1300-at. Jövő héten Erzsi kezdi a nyúztatást. Egy gimnáziumba jártak Bajor Vikivel, mégis fél tőle. A Tóth–Bajor házaspár „másodállásban” a Szekszárdi Madrigál Kórusban dalol. Karácsonykor a Művészetek Házában előadták Handel, Messiás című művét. Mi csak az első félidőt láttuk, féltünk, hogy lekéssük a buszt. Kár, mondja Viki, mert a második

részen van a „halleluja”. Nekem az ilyen hangversenyek annyit jelentenek kb., mint egy gyeplabda meccs, vagy egy előadás a mikroprocesszorokról. Érdekességképpen megnézem, meghallgatom, de különösebben nem vonz. Csak rájuk voltam kíváncsi, hogy milyenek, mikor mást csinálnak, mikor éppen nem doktorkodnak.

Anyám fogai sorban potyognak ki. ÍnySORVadás, vitaminhiány, 67 év. Egészséges, ép fogak, lelazulnak, kidőlnek. Talán ez a legszomorúbb dolog az életben: ahogy az ember a saját pusztulásának a tanúja.

Viki lányunk viszont gyarapodik. Fogakban is. Már 10-zel bír. 10 fog születését szenvedtük vele végig.

– Ma este az összes fogam megmosom – mondja Kern András a „Játszd újra Sam” - című W. A. darabban. Én ma este nem mosom meg az összes fogam. Néhánnyal kivételt teszek: azzal a drága frissen tömöttel, és az ő – még meglevő – kedves szomszédaival.

1989. január 13. péntek!

Négylevelű lóhere, kismalac, kéményseprő és minden más szerencsét hozó talizmán, ereklye, kabala, bálvány és totemállat! Ez aztán a nap! Olyan, mint a többi.

Arcok. Ritkán látott arcokról olvashatjuk le az idő múlását. Nemcsak az ő idejükét, a mienket is – mindannyiunkét. Ez a szomorú az osztálytalálkozóiban. Barátaink romlása: a mi romlásunk. Egyik hordó hasat eresztett, másik kopaszodik, harmadik foghíjas. De ezek csak a külső jelek. Van, aki elvált, van aki pocsek házasságban él, van aki sikertelen a munkahelyén. Idegesek, mássá váltak, már rég nem őszinték. Kb. ez várható a 10 éves főiskolás találkozónkon. Készülök rá, lelkileg. Cserrel sokat csavarogtunk, huszonévesen. Pancsoltunk Drezda szökőkútjaiban, bejártuk Svájc szép, gazdag városait, Párizs misszióit és Hollandia kikötői ócskapiacait. Úgy hírlík, elvett egy nálánál jóval idősebb, háromgyerekes nőt. Ez most egy újabb balhé, vagy maga a boldogság?

Kifli elvált, mert nem jött össze a gyerek. Pakson dolgoztak a nejével, kétszer-háromszor anynyit kerestek, mint én. Berendezett lakás, berendezett gyerekszoba, aztán kútba esett minden...

És mi lehet Andrással, akiben a szabados diákélet, erősen megbolygatta a piarista alapokat? Hát a Daróczi házaspárral, akik mundért öltöttek, katonai térképészek lettek, aztán elváltak? Ők eljönnek-e? Együtt vagy külön? (Hisz feltételezhető, hogy ez a válás nem volt az igazi; mint ahogy az együttlétük se volt az.) És mi történt a többiekkel? A hatvanegynéhány végzett földmérő üzemmérnökkel? A pályán viaskodókkal és a pályaelhagyókkal? Csomós Zolival, aki párttag volt, és diplomaosztás után disszidált, és akivel '82-ben, teljesen véletlenül összefutottunk egy svájci áruházban, a leértékelt pénztárcák pultjánál?

Mennyire aszalta meg az élet a 2-3 gyereket szült anyukákat, akik még 10 évvel ezelőtt a Bányatói hányatóban söröztek és pikáns, fehérvári geós nótákat énekeltek?

1989. január 14. szombat

Viki 16 hónapja él. (Fura egy mondat, kissé misztikus.) Viki ma 16 hónapos. Létezésének első évében úgy aludt, mint valami szökött fegyenc. Ha az udvaron egy száraz levél leesett a fáról, ő máris felriadt. Mára annyiban módosult a helyzet, hogy legalább egy ágreccsenés is szükséges az ébredéséhez. Na nem muszáj közeli ágnak reccsenni, reccsenhet a Bükk erdeiben vagy a Tátra déli lejtőjén, csak reccsenjen, hogy Viki megszabaduljon az álom igája alól, és élhessen, tombolhasson. Létének 16 hónapja alatt még ötnél többször nem bóbiskolt el. Ha mégis, és rajta kapta magát, minden igyekezetét összeszedve kitört a nyomasztó kábulatból, és pótolta az elmulasztott percek.

Jó tulajdonságai is akadnak. Legjobb tulajdonsága a fejlődési képesség, készség, ami a felnőtté válással sokaknál sajnálatos módon megszakad. Viki még fényévekre van a felnőtté válástól. Kb. 100 szót mond, és vagy kétszer annyit ért. A járása, szaladgálása egyre biztonságosabb, és a szobatisztaság se távoli, reménytelen cél már. (Jelzi a kakát.) Fél az

idegenektől. Ez onnan eredhet, hogy az első idegenek, akikkel találkozott, orvosok voltak: belenéztek a torkába, vért vettek tőle stb... A közvetlen családtagokkal már megbékélt. Bizalma jeléül odaadja nekik a nyusziját, a babáját, sőt a kedvenc boszóját is. Boszi egy mozgó fejű vásári cellővöldés figura, egy nagyorrú, „hímnemű” banya. Még a két öreg – Elza néni és Dénes bácsi – hagyta itt, akiktől a házat vettük. Volt boszinak pipája, haja és szakállja is. Ezeket már Viki jótékony keze munkája legyalulta a bábu fejéről. Maradt egy kopasz műanyag csúnyaság, amihez a kislány mindennél jobban ragaszkodik. Van közös múltuk, szépnek képzelel, szereti.

1989. január 15. vasárnap

A rabszolgák egykedvű monotonitással végezték munkájukat. Céljuk csak annyi volt, hogy teletömjék a hasukat, és elkerüljék az ütlegetek. Nem küzdöttek személyiségzavarokkal, anyagi-erkölcsi problémákkal. Ha lehetőségük volt rá, meghágtak valami nőnemű teremtményt, ha nem levezették máshogy az ingereket: gályáztak, kakaskodtak, üvöltöztek, verekedtek. Csak egymással rivalizáltak, nem foglalkoztatták őket olyan lehetetlen ábrándok, hogy kikerülhetnek ebből a közegből, és hajcsárokká vagy urakká válhatnak. Ha fogságba esésük előtt főnökök voltak, akkor a szökés gondolata motoszkált a fejükben; otthon újra vezetni a népet. De hogy itt kiemelkedni? Ahol nem szeretnek lenni, amit nem szeretnek csinálni? Ez csak a fejlettebb civilizáció, a modern ember jellegzetessége. Ranglétra, pozícióharc, ha-kell-ha-nem törtetés, előrehaladás bármi áron, akkor is, ha mindenki után, ha mindenkit utálok. A rabszolgák csak dolgoztak. Mígnem valaki felnyitotta a szemüket, fegyvert adott a kezükbe, és ledöntötte velük a trónokat – hogy őt kiáltsák ki dicső vezérükké.

A nép kezébe került a hatalom. Felégették az urasági erdőket, lerombolták a kastélyokat, mert nagyon haragudtak a kizsákmányolókra. Uralkodni akartak, élvezve annak minden előnyét, – a zsíros ebédeket, a kéjútazásokat – és nem látva, nem elvégezve a feladatokat: a tervezést,

újratermelést és tartalékképzést. Felélték a kisajátított javakat, lesöpörték a padlásokat, és ütöttek, szúrtak, lőttek, ha a következő évben már nem volt mit lesöpörni. Miénk a gyár! – mondták, és birtokba vették, és haza hordták, aktatáskában, gumicsizma szárban, kabát alatt. Néhányan közülük igen magasra emelkedtek, s ott igen sok kárt okoztak, tehetségtelenségükkel, elvtelenségükkel, önző harácsolásukkal. A hajdani rabszolgák, mire kitombolták magukat, mindent szétziláltak. Riasztó mértékű adósság, kölcsön, teher gyűlt össze; mondják, köztehverviselésre van szükség. A terheket tehát már megosztanák – a hatalmat még nem.

1989. január 16. hétfő

A Lékai János szocialista koedukált középiskolai kollégium fiúrészelegéből stíróltuk a Lékai János szocialista koedukált középiskolai kollégium lányrészelegét. Az épületkomplexum olyan volt, mint egy kétpúpú teve. A völgyben az étkezde, a két magaslat: a tyúkdúc meg a kanbarlang. (Emeletes barlang.) Átlestünk. A függönyök, szocialista, magyar függönyök lévén nem voltak alkalmasak az ablakok eltakarására. Kb. 30 centivel rövidebbre szabták őket a kelleténél, így kényelmesen ráláttunk a harmadikról, az első és második szint ablak alatti ágyaira. A matektanárnő épp a geodéziszakoktatóval kefélt, mikor nekünk – elvileg – szilenciumon lett volna a helyünk. De ha már ott csüngtünk az ablakokban, kedvességből eldúdtuk nekik az akkor menő slágert „Húzd meg jobban, menjen a munka”.

A matektanárnővel egyébként nem tudtam hogy állok. Csíp vagy nem csíp. Az osztály jópofája voltam, és ő fiatal, kezdő pedagógus lévén, gyakran vette a lapot. Máskor meg ellenem poénkodott, leégetett az alsóbb éves lányok előtt. Szerencsére sosem voltam egy lelki toprongy, nem sokat meditáltam azon, ki miként viszonyul hozzám, és hogy a legtetszetősebb puncik miért nem nekem vannak kipárnázva. Hagyjanak játszani, szellemeskedni, ennél többre nem vágytam. Na meg írni, szervezni, nyüzsgögni!